

Må klublederen skælde ud?

Artiklen har tidligere været bragt i Tendo

Børnene i børneklubben, søndagsskolen eller juniorklubben er ikke altid velmotiverende og rolige. De gør heller ikke altid, hvad der bliver sagt. Det ved jeg på baggrund af mange års erfaring som klubleder, og fordi jeg har hørt mange andre klubledere sige det samme. Derfor er det relevant at se på, om klublederen må skælde ud og i det hele taget på det disciplinære niveau i klubben. Jeg ved, at der er klubledere, som mister frimodighed i opgaven – eller direkte stopper som klubledere – fordi de disciplinære udfordringer blev for store. Man frustreres nemlig, hvis man konstant er oppe imod en mur af støj og uro, og hvis børnene ikke respekterer ens formidling. Og man er ekstra sårbar, når det er verdens vigtigste budskab, man formidler!

Ledere for nutidens børn

Nogen påstår, at børn er mere urolige end før. Der er måske lidt om snakken; men når jeg tænker tilbage på min første tid som juniorleder (1971), var det godt nok også en udfordring dengang, at holde ro på en flok børn. Men selv om det *muligvis* er sandt, at børn er mere urolige i dag, hvad kan vi så bruge det til? Det er jo nutidens børn, vi har i klubberne! Vi er ikke ledere for børn, der levede for to eller fire årtier siden. Lad os derfor ikke flygte fra problemet ved at give børnene skylden. Børnene er nemlig stort set som deres forældre (og andre voksne) har formet dem – på godt og ondt. Og det er sandelig godt med aktive børn. Det er værdifuldt med børn, der ikke er opdraget med kæft, trit og retning. Ja, det vigtigste for overhovedet at tale om disciplin i klubben er, at børnene ikke er vores fjender; men at vi grundlæggende tager imod dem med åbne arme, som de nu er. Derfor: Mød børnene med positive forventninger, og grib de positive muligheder og elementer, som findes i enhver gruppe. Børn er nemlig ikke *altid* vrangvillige, urolige eller støjende.

Men det er de altså nogle gange – ja, nogle grupper er det ofte og meget! Derfor er der god grund til at se nærmere på disciplinen i klubben.

En sund og tydelig autoritet

Det er umuligt at være leder for en flok børn uden at benytte sig af disciplinære midler. Det er ikke en uheldig omstændighed, men en uomgængelig nødvendighed, at man som leder er en autoritet. Men disciplinen i klubben skal ikke være som i skolen eller børnehaven. Alligevel finder jeg det vældig vigtigt for alles trivsel, at man som leder kræver et vist disciplinært niveau og fordrer et vist mål af ro. Men der er selvfølgelig forskel på, om man synger, hører bibelhistorie, tegner eller leger. I nogle situationer accepterer vi automatisk mere uro og støj end i andre. Sådan skal det være. Men det er helt afgørende at finde ud af med sig selv og sine medledere, hvilket støj- og uro-niveau, man vil acceptere i hvilke situationer. Vi er ikke ens på dette felt. Derfor kan jeg ikke opstille normer, som gælder alle. Men vi kan mærke på os selv, hvornår der er for megen uro, snak, fnisen, ligegyldig spøg og løben rundt. Og netop dér skal strengen slås, og man skal insistere på, at børnene respekterer den. Skønt nogen har mere naturlig myndighed end andre, koster det altid udholdenhed at opbygge og fastholde en sund og tydelig autoritet.

Et ikke ukendt problem opstår, når lederne i en klub har vidt forskellige tærskler for, hvor megen uro og støj man kan tolerere. I den situation er det vigtigt at få talt om problemet i lederteamet. Man må være ærlig over for hinanden og vedgå, at vi har vores grænser forskellige steder. To ting er vigtige for at finde en farbar vej: 1) Man må øve sig på at acceptere og respektere, at en anden leder kræver mere eller mindre ro end mig. 2) Man må tale sig frem til et sæt fælles regler – en form for kompromis – som alle søger at være loyale imod, skønt det indebærer, at det disciplinære niveau bliver fastere eller slappere, end hvis jeg alene kunne have bestemt.

Noget, men ikke alt, kan vi gøre noget ved

Det er vigtigt at skelne mellem de faktorer, man er herre over, og dem, man ikke er herre over, når det drejer sig om at minimere uro, støj og forstyrrelser. Temperaturen i lokalet kan have indflydelse på, hvor megen uro der er. Et meget varmt lokale kan enten gøre eleverne ekstraordinært sløve eller aktive. Det kan der som regel gøres noget ved ved at åbne vinduerne eller skrue ned for varmen. I de fleste tilfælde er det også en god ide at give børnene lidt saftvand, et stykke frugt eller noget andet lækkert, så de ikke er i underskud med sukker, når de skal synge og høre bibelhistorie. Andre forhold, der kan have stor betydning for støj- og uroniveauet, har vi meget lille indflydelse på. Det gælder fx de sociale relationer i gruppen og børnenes hjemlige baggrund. Det sidste kan drejer sig om noget så elementært, som om barnet hjemmefra har lært at sidde stille på en stol, eller om noget så dybtgående, som om barnet er omsorgssvigtet. Det er derfor vigtigt, at man som leder ikke forlanger af sig selv og hinanden, at man skal kunne tage hånd om alle de forhold, der er afgørende for graden af forstyrrelser. Nogle gange er det rigtigt at bøje sig for, at sådan er denne gruppe børn. Jeg kan ikke få det helt, som jeg vil have det, men det er OK sådan.

Generelt

Når det gælder de minutter i klubben, hvor vi formidler det kristne budskab, er der nogle særlige forhold at være opmærksom på. Der findes ingen smarte smutveje til at sikre ro og koncentration i den situation, men generelt gælder følgende:

- Begynd ikke din fortælling eller undervisning, før der er (nogenlunde) ro. Det giver et dårligt udgangspunkt, hvis du skal begynde med at overdøve børnene.
- Vær ikke alt for bundet til dit "manuskript". Hold øjenkontakt med børnene. Hav øje for den enkelte, samtidig med at du har overblik over hele gruppen.
- Øv dig i at holde flere bolde i luften på samme tid, så du fx holder tråden i din undervisning eller fortælling samtidig med, at du fx beder et barn om at sætte sig et andet sted.
- Koncentrer dig om det *største* problem, hvis der er flere af slagsen på samme tid. Og grib så vidt muligt ind, *inden* en sag eskaleres.
- Gør brug af, at der er andre ledere til stede, som fx kan sætte sig hos et barn, der er uroligt. En anden leder kan også – om nødvendigt – gå uden for lokalet med et uroligt barn.

- Brug en sund, ikke-nedgørende form for humor i samværet med børnene. Tag godmodig røg på børnene og vær ikke selvhøjtidelig. Men hvordan så skælde ud, og hvad kan man ellers gøre for at minimere uro og støj? Lad os gå lidt konkret til værks:

Hvordan skælde ud?

Det kan være nødvendigt at skælde ud i en kristen klub! Se det i øjnene og hav ikke dårlig samvittighed, hvis du gør det. På den anden side er det vigtigt, at der ikke hele tiden er en småskældende attitude hos lederne. Et enkelt kontrolleret udbrud er bedre, hvorefter du hurtigst muligt vender tilbage til "normal-situationen".

Det kan være legitimt med vred stemme at sige: "Peter, nu skal du altså lade Christian være i fred!" Det kan også være legitimt – hvis stort set alle støjer lige meget – at hæve stemmen og sige til hele flokken: "Nu er der altså bare for meget støj. Luk så!"

Men der er nogle faldgruber, når man skælder ud. Jeg vil særlig nævne fem forhold, som er vigtige at huske:

- Du må godt være vred; men du må ikke miste besindelsen, når du skælder ud.
- Kom ikke med generelle udfald a la: *I sidder da heller aldrig stille!* Vær i stedet for konkret og sig: *Lige nu er der bare for meget støj – det gælder også dig, Sofus!*
- Appeller ikke til, at børnene skal have medlidenhed med dig, fx at du får hovedpine af uro.
- Skæld aldrig børn ud for noget, som skyldes manglende modenhed eller udvikling.
- Giv en uforbeholden undskyldning, hvis det viser sig, at din skældud var uberettiget eller ramte et forkert barn.

Vær konsekvent – og fleksibel

Frem for at skælde ud kan det være en ide at:

- beskrive, hvad du ser, fx: *Nanna, du sidder og snakker med Dorte!*
- lade barnet svare på et spørgsmål, fx: *Hvad har vi aftalt om, hvor du skal sidde?*
- bruge jeg-budskaber, fx: *Jeg vil ikke acceptere, at du taler sådan til mig!*

Øv dig også i at bruge din stemme, dit blik, din mimik og din krop på en varieret og personlig måde til at kommunikere, hvad dine krav og forventninger er. Man kan fx sige et barns navn på flere måder, der signalerer forskellige ting, og man kan ved at se på et eller flere børn fortælle, at nu skal de tie stille eller være opmærksomme.

Sund autoritet opbygges bl.a. ved, at børnene erfarer, at man mener, hvad man siger. Hvis man som leder affinder sig med, at børnene *ikke* gør, hvad man forlanger, så undergraver man sin egen autoritet. Derfor er det vigtigt, at man ikke laver flere regler eller stiller flere krav, end at man kan håndhæve dem. Hellere have få regler og krav, som man holder fast i, end mange, som man konstant slår af på. Men husk, at konsekvens ikke må udelukke fleksibilitet!

Flyt om på børnene

Uro opstår nogle gange omkring bestemte børn; men pas på ikke at få "ynglingsofre". Det er meget vigtigt, at vi – så vidt muligt – er retfærdige. Men hvis uroen ofte opstår, når Anders, Birthe og Casper sidder ved siden af hinanden, kan det være en ide at kræve, at ikke sidder ved siden af hinanden. Det kan arrangeres ved at flytte rundt på børnene eller ved, at en voksen sætter sig imellem dem. Måske det bare skal være i ti minutter én dag; måske det skal være flere gange i træk, at det må være sådan.

Tal med barnet på tomandshånd

Alvorlig kommunikation med enkelte børn bør som regel ikke foregå, mens alle de andre lytter på. Det kan virke meget ydmygende, hvilke kan give næring til yderligere uro fra det barns side. Hvis et barn gentagne gange er meget uroligt og støjende, kan du tage det til side og tale med det på tomandshånd. Sørg så vidt muligt for at være i øjenhøjde med barnet under samtalen. Man kommer lettere til at tale ned til et barn, når man rent fysisk ser ned på barnet, mens man taler til det. Forklar konkret, hvad du ønsker anderledes i barnets opførsel; men giv dig også tid til at lytte til barnets forklaring på, hvorfor det støjer eller er meget uroligt. Det kan give dig større forståelse for barnet og ideer til måder at tackle det på.

Lav regler sammen med børnene

Særligt når vi taler om børn fra ca. ni år og opefter kan det være en god ide at tage en planlagt snak med børnene om, hvad vi skal gøre ved støjproblemet. Ofte synes børnene nemlig også selv, at der er for megen uro. Adviser børnene i begyndelsen af samlingen eller gangen før, så de er forberedt på, at I gerne vil have sådan en sank med dem.

Læg ud med at sige, at I som ledere også gerne vil ud af en gnaven og udskældende samværsform, og spørg derefter børnene, hvad de vil foreslå, for

at det kan lykkes. Der kommer ofte gode og konstruktive forslag på bordet, og det kan være, at snakken ender med, at I laver fx syv regler for klubben. Disse skrives rent og sættes op i klubbens lokale, så der let kan henvises til dem de følgende gange.

Særligt vanskelige børn

Alle kan komme ud for at få særligt vanskelige børn i klubben. Det kan være børn med hjerne-skader eller adfærdsforstyrrelser. Det kan også være omsorgssvigtede børn eller fx muslimske børn, som er opdraget efter helt andre normsæt end flertallets.

Sådanne børn har vi en tendens til at have et dobbelt forhold til: På den ene side fatter vi en særlig godhed for dem, fordi vi fornemmer, at de i den grad trænger til omsorg. På den anden side kan vi blive meget vrede og irriterede på dem, fordi de konstant overskrider vores grænser og klubbens regelsæt. Derfor er det vigtigt at være realistisk. På den ene side må vi lade omsorgen gribe os og strække os langt. På den anden side må vi også se i øjnene, at det kan blive nødvendigt med en bortvisning.

Hvis disse børns forstyrrelser gennem længere tid er så stor, at det i høj grad går ud over de andre børn i klubben, og hvis forskellige disciplinære tiltag ikke har hjulpet, bør man søge at tage kontakt med barnets hjem og tale åbent om problemet. Måske det er en ide, at lederen, forældrene og barnet tager en snak sammen. Måske kan forældrenes opmærksomhed hjælpe på problemet. Hvis heller ikke kontakten til barnets hjem hjælper, kan det blive nødvendigt at meddele barnet og hjemmet, at barnet – evt. for en periode – ikke kan deltage i søndagsskolen eller klubben.

Ofte kommer man ud for, at sådanne særligt vanskelige børns hjem ikke ønsker en kontakt eller slet og ret ikke er kontaktbart. I den situation kan man blive nødt til at sige til det pågældende barn at det – evt. for en periode – ikke kan deltage i søndagsskolen eller klubben.

Det er naturligvis ikke noget vi går efter; men det kan faktisk være den mest respektfulde løsning for alle parter.

Men husk frem for alt: Vi skal være sunde og tydelige autoriteter af hensyn til 1) børnenes trivsel, 2) budskabets vigtighed og 3) vores egen selvspekt.

